

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

תקשורת

תכנית לימודים

לחטיבה העליונה - 5 יח"ל

תקשורת תרבות – יחידת בחירה

תמוז תשע"ז, יולי 2017

מס שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

ז תשע"ז – יולי 2017

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח

הפקוח על הוראת התקשורת

תקשורת כתרבות: יחידת בחירה

מטרתה של יחידה זו היא להרחיב את הידע שרכשו התלמידים ביחידה "תקשורת ומציאות" ולאפשר להם להבין לעומק תהליכים המתחוללים בשדה התרבות. יחידה זו העוסקת בתרבות ותקשורת מזמנת ללומדים חשיפה ונגישות לסוגי תרבויות מגוונות המתווכות באמצעי התקשורת. המושג תרבות הוא רב משמעי. לעיתים אנו משתמשים במונח זה כדי לסמן את מה שאנו מגדירים כ"מיטב" – וגוזרים מכך את ההגדרה הנורמטיבית של "אדם תרבותי" ולעיתים אנו רואים במונח זה את מה שמייצג את כלל מעשי האדם – לרבות התרבות הפופולרית.

במסגרת לימודי התקשורת הלומדים יבחנו את מקומה של התרבות הפופולרית בתוך מגוון הגדרות של תרבות, דהיינו, יתייחסו למעמדם ולתפקודם של תוצרי תרבות כמו הצילום המסחרי, פרסומת, מוזיקה פופולארית, סרטי קולנוע, תכניות טלוויזיה ועולמות הרשת. התלמידים ירכשו כלים לביקורת תוצרים אלה בכלי ניתוח מקובלים בלימודי התקשורת היום.

ביחידה זו הלומדים יעמדו על המתח הקיים בין תרבות הנחשבת לגבוהה לבין תרבות הנחשבת לפופולרית, מתח אשר מתעצם בשל הלגיטימיות הגוברת של התרבות הפופולרית בעידן הפוסט מודרני. הלומדים ירכשו כלים לפיתוח חשיבה ביקורתית ואסתטית לגבי מגוון מופעי התרבות.

מעבר להיבט האסתטי כוונתה של יחידה זו להעמיד שני היבטים הקשורים להשתמעות החברתית של התרבות. מחד גישה מוצגת הגישה הרואה בתרבות אמצעי לסולידריות ולגיבוש קבוצה ומאידך גישה הביקורתית לתרבות מצביעה על האופן שבו משמשת התרבות הן להנצחה של אי השוויון המעמדי והן למערכה כנגדו.

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח

הפקוח על הוראת התקשורת

שילוב התובנות מיחידה זו ומיחידת "תקשורת ומציאות" יתרמו לטיפול של עמדות ביקורתיות כלפי הטקסטים בתרבות התקשורתית ולהכרה בקיומן של נקודות מבט שונות כלפי התרבות הגבוהה, העממית והפופולרית.

בהוראת יחידה זו חשוב לבסס את הדיונים גם על הידע שנלמד ביחידות הקודמות, תוך כדי שימוש מושכל במושגים שנלמדו, וטיפול המיומנויות שנרכשו

במסגרת פרויקט הגמר לבגרות הלומדים מחויבים להגיש תיק הפקה מהלווה את הפרויקט, בתיק הפקה חייב התלמיד להגיש נייר עמדה הכולל רפלקציה על החלק העיוני שנלמד במסגרת תכנית הלימודים (קישור לתיק הפקה)

ביחידה זו שלושה נושאים עיקריים:

- גישות שונות למושג "תרבות" בתקשורת
- תרבות וטקסטים בתקשורת: בין חזרתיות לחדשנות
- תרבות, סולידאריות חברתית, כוח והתנגדות

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

תכנית לימודים בתקשורת, תמוז תשע"ז – יולי 2017

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

מטרות

הלומדים:

1. יחשפו לגישות ולתפיסות שונות על מהותה של "תרבות" וההשלכות של אלה על טקסטים בתקשורת
2. יכירו ויישמו גישות ושיטות לניתוח טקסטים תקשורתיים
3. יעמדו על המאפיינים של טקסטים תקשורתיים המסווגים כתרבות גבוהה, עממית ופופולרית
4. יטפחו כישורי ניתוח וחיבה ביקורתית על תוצרי תרבות ותקשורת
5. יטפחו ערכים של כבוד וסובלנות כלפי סוגי תרבויות שונות ויכירו בקיומן של נקודות מבט שונות כלפי התרבות הגבוהה, העממית והפופולרית.

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

תכנית לימודים בתקשורת, תמוז תשע"ז – יולי 2017

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

נושא 1: גישות שונות למושג "תרבות" בתקשורת

יחידה זו תתמקד בתפיסות השונות של מהות התרבות לרבות האבחנות בין תרבות גבוהה, פופולרית ועממית (פולקלור). אבחנות אלה יסייעו ללומדים להבין את מורכבות הטקסטים התקשורתיים והקשר בין תיוג מוצרי תרבות לבין עוצמה חברתית.

מטרות

הלומדים:

- יכירו הגדרות וגישות שונות למושג "תרבות" ויזהו את ביטויים בתקשורת
- ינתחו את יחסי הגומלין בין סוגי התרבויות השונות
- יחקרו את טשטוש ההבחנות בין סוגי תרבות
- ינתחו מופעים שונים של תרבות

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

תכנית לימודים בתקשורת, תמוז תשע"ז – יולי 2017

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי ההוראה	מושגים	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית לאור פרויקט גמר
<p>מהי תרבות?</p> <p>– מרכיבי התרבות:</p> <p>(ערכים, מיתוסים, טקסים, אמונות...)</p> <p>- תרבות מתווכת תקשורת: בעבר בני אדם חוו תרבות במציאות באופן בלתי אמצעי ואילו היום באמצעות התקשורת לסוגיה</p> <p>– אבחנות שונות של תרבות כיצד הם מתבטאים בתקשורת?¹</p> <p>– ההגדרות וסיווגים של סוגי תרבות שונים²:</p> <p>- תרבות גבוהה</p> <p>- תרבות עממית</p>	<p>• תרבות גבוהה (אליטיסטית)</p> <p>• תרבות עממית (פולקלור)</p> <p>• תרבות פופולרית</p>	<p>- שאלת עמ"ר:</p> <p>- התלמיד יבחר טקסטים משמעותיים עבורו מאמצעי התקשורת השונים (רדיו, עיתונות, טלוויזיה), ויגדיר לעצמו את מושג התרבות. אלו ערכים, מנחים את העולם התרבותי שלו (כבוד האדם, חופש ביטוי, צנעת הפרט, שוויון..)</p> <p>- הלומדים יזהו סוגים שונים של מופעי תרבות:</p> <p>הלומדים יאתרו, יחקרו, יאפיינו ויציגו ביטויים של תרבויות שונות לדוגמה: אופרה, חג השבועות בקיבוץ, מסיבת טראנס, ויפאסנה, טיש, חלקה ב"ג בעומר, סיגד, טקס חינה, מימונה וכו'.</p>	<p><u>תקשורת חזותית, עיתונות, רדיו:</u></p> <p>- הלומדים יכתבו יצמנו וישדרו כתבות קצרות על תופעות תרבותיות שונות על פי מרכיבי התרבות שנלמדו ואחר כך יבנו רפלקציה עיונית הבוחנת את סוגי התרבויות הקיימים בפרויקט הגמר המעשי. / או תרגילים.</p> <p>- הלומדים יערכו מיון וסיווג של תוצרי הגמר שלהם על בסיס האבחנות שנלמדו (גבוהה, עממית ופופולרית)</p>	

¹ מתוך ליבס ולוין, כרך א' עמ' 12-15 /

² בחרנו בהבחנות אלה מבין סיווגים נוספים שלא נדונו כאן (כגון: תרבות חומרית ותרבות סמלית ועוד)

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

התנסות מעשית לאור פרויקט גמר	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	מושגים	סוגיות ומוקדי ההוראה	נושאי הלימוד
	<ul style="list-style-type: none">- הלומדים ינסחו קריטריונים שעלפיהם ניתן להבחין בין ההגדרות השונות של התרבות (למשל סוג הציבור, סמלים, השכלה נדרשת, מקומה של הדת והמסורת וכו')- הלומדים יסווגו את מופעי התרבות שנחקרו על ידם באמצעות שלושת ההבחנות של תרבות (גבוהה, פופולרית ועממית).- הלומדים יבררו את השאלה מהי המשמעות של האירוע התרבותי: -במה הוא שונה מאירוע אחר? כיצד האירוע מתקשר להיבטים חברתיים?- כיצד החגיגה של האירוע השתנתה לאורך הדורות? כיצד אנשים מקבוצות שונות חוגגים את אותו האירוע?- הלומדים ילכו למופע תרבותי מסוג שעוד		<ul style="list-style-type: none">- תרבות פופולרית.- מאפייני המודרניזם בתרבותמאפייני הפוסט מודרניות בתרבות- יחסי גומלין בין תרבות מודרנית ופוסט מודרנית- המאפיינים העיקריים של תרבות:³ קולקטיבית, סמלית, מרובדת, שיטתית, דינמית ומשתנה, במרחב, ניתן להפצה.	

³ מקוויל צמודים 124 - 125

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי ההוראה	מושגים	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית לאור פרויקט גמר
			<p>לא נחשפו אליו כדי להתודע למגוון התרבותי הקיים: הלומדים יעשו תחקיר מוקדם לגבי מופעה, ואחר כך יכתבו כתבה עיתונאית או סיקור באינטרנט.</p> <p>- הלומדים יתנסו בכתבת "הודעה לעיתונות" על שלושה סוגים של אירועים תרבותיים: וידונו כיצד מנסים להציג/לשווק את הארוע התרבותי לציבור.</p> <p>- הלומדים יבדקו אילו סרטונים ביוטיוב ניתן לאפיין כמייצגים סוג תרבות מסוים וכמו כן הם יחקרו: מי מהסרטונים מקבל חשיפה ושיתופים רבים וישערו מדוע דווקא אלה.</p>	
יחסי גומלין בין תרבות גבוהה, עממית	- המשותף והשונה בין שלוש צורות התרבות - האם ניתן להפריד באופן ברור		<p>- סוגיה ערכית: - סובלנות לתרבות של האחר (לקבוצות חברתיות שונות: אתניות, מגדריות, דתיות, ...)</p>	- הלומדים יערכו שינויים בסרטון או בקליפ של לומדים כדי להעביר אותו מקטגוריה אחת

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

התנסות מעשית לאור פרויקט גמר	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	מושגים	סוגיות ומוקדי ההוראה	נושאי הלימוד
לאחרת: למשל מתרבות פופולרית לגבוהה ולהיפך. או ייצרו טקסט "המספר" תרבות אחרת	<p>- לומדים ינתחו טקסטים תקשורתיים כדי לגלות את הטשטוש המתהווה בין גווני התרבויות השונות בין המקומי והאוניברסלי</p> <p>(למשל: מיזוג של תרבות ים תיכונית ומערבית) מיזוג בין רמות תרבות גבוהה ופופולארית (אופרה ורוק) לדוגמה סרטים, תכניות מציאות, אמנות מוזיקה כגון: הפרויקט המוזיקלי במסגרתו זמרים ים-תיכוניים מחדשים שירי ארץ ישראל כדוגמא לשילוב חדש בין קטגוריות שהיו מובחנות.</p> <p>- הלומדים יכירו בקיומו של קאנון תרבותי בתרבויות שונות בארץ ובעולם:</p> <p>למשל יחפשו במנועי חיפוש חמישה במאי קולנוע גדולים, סדרות משובחות</p>		<p>בין הסוגים? - משא ומתן בין סוגי התרבות השונים</p>	פופולרית 4

⁴ ליבס ולוין כרך א' עמ' 253-237

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

התנסות מעשית לאור פרויקט גמר	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	מושגים	סוגיות ומוקדי ההוראה	נושאי הלימוד
	<p>בהיסטוריה של הטלוויזיה, מלחינים גדולים, ציירים גדולים וסופרים בולטים ויכתבו את מסקנותיהם</p> <p>- הלומדים ייבחנו את שאלת ההגדרה של מהי אמנות לאורך ההיסטוריה - ניתן לצפות בסרט: חיוך של מונה ליזה</p> <p>- הלומדים יבחינו בשינויים בהגדרות של תרבות לאורך ההיסטוריה:</p> <p>הלומדים יבדקו דוגמאות לתופעות תרבותיות אשר נחשבו בתקופות מסוימות כתרבות "פופולרית" ובאחרות כתרבות "עילית" או "גבוהה" למשל: הביקורת של אמנים כמו וורהול ואחרים על התרבות "גבוהה"</p> <p>שייקספיר בדורו ובדורות המאוחרים יותר, הענקת פרס נובל לבוב דילן והמשמעות של ההכרה בטקסטים של השירים שלו כתרומה לספרות העולמית.</p>			

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

תכנית לימודים בתקשורת, תמוז תשע"ז – יולי 2017

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

נושא 2: תרבות וטקסטים בתקשורת: בין חזרתיות לחדשנות

התקשורת יוצרת טשטוש גבולות בין סוגי התרבויות כגון הגבוהה, העממית והפופולרית. אמצעי התקשורת מעבירים לנו סיפורים המורכבים מנרטיבים, מיתוסים וז'אנרים החוזרים על עצמם, אך מנגד חותרים תחת מבנים מקובלים ומתחקים אחר חדשנות אסתטית ותמטית.

ביחידה זו התלמידים יתוודעו אל ההופעה החוזרת של נרטיבים, מיתוסים וז'אנרים בטקסטים התקשורתיים ויזהו מבנים בסיסיים ותמות משותפות הנמצאות בתשתיתם של טקסטים מסוגים מגוונים, תרבויות וזמנים שונים.

הלומדים יכירו את השימוש הייחודי של חזרתיות וחדשנות בטקסטים תקשורתיים פוסטמודרניים וכירו את מאפייניהם, ינתחו ויעריכו אותם, ירכשו כלים כדי לנתח ולבחון את יחסי הגומלין בין הטקסטים ובינם לבין העולם שמחוץ להם. כך יתאפשר לתלמידים לזהות את הקבוע, המוכר והאוניברסאלי בטקסטים תקשורתיים לצד שבירת סכמות מוכרות וגילויי חדשנות המתגלים במרחב תוצרי התקשורת.

מטרות

הלומדים:

- יכירו את המאפיינים של תרבות וטקסטים פוסטמודרניים
- יבחינו במוטיבים של חזרתיות וחדשנות כמאפיין מרכזי של טקסטים בתקשורת.
- יקראו קריאה ביקורתית של טקסטים ומופעים בתקשורת ובסוגי תרבויות כתרבות

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

- ינתחו טקסטים תקשורתיים משמעותיים עבורם ויביעו את עמדתם על פי הכלים והתכנים שנלמדו (עמ"ר)
- יטפחו ערכים של כבוד כלפי סוגי תרבויות שונות הבאות לידי ביטוי בטקסטים תקשורתיים (תרבות גבוהה, עממית ופופולארית) (עמ"ר)

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

תכנית לימודים בתקשורת, תמוז תשע"ז – יולי 2017

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף תברה ורוח
 הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי ההוראה	מושגים	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית לאור פרויקט גמר
<p>טקסטים בתרבות</p> <p>– בטקסטים בתקשורת קיימות תבניות משותפות:</p> <p>– התקשרות מארגנת את החשיבה על המציאות באמצעות סיפורים:</p> <p>סיפורים הם תופעה תקשורתית רחבת היקף בקולנוע, בקומיקס, באגדות, סביב שולחן הארוחה המשפחתית.</p> <p>– מבנה סיפור</p> <p>מעלילה, רצף, דמויות, גיבורים וממד הערכה</p> <p>– תבניות סיפור כוללות לרוב מהלכים קבועים ("פונקציות")</p>	<p>• מיתוס</p> <p>• נרטיב</p> <p>• מבנה עלילה</p> <p>• מוטיב</p>	<p>• הלומדים יזהו דגמים שונים של תבניות סיפור (פתוח, סגור) בז'אנרים שונים (כגון: כתבות חדשותיות, תכניות טלוויזיה, דרמות, ריאליטי, טלנובלות).</p> <p>• הלומדים יזהו את השימוש בפרוטוטיפים (אב-טיפוס) של גיבורים (גיבור, נבל, תורם, עוזר...)</p> <p>• שאלת עמ"ר</p> <p>• הלומדים יזהו את המסרים והערכיים בתבניות השונות של הסיפור יביעו את עמדתם כלפי מסרים וערכים אילו.</p> <p>• הלומדים ייצרו סיפורים אלטרנטיביים:</p> <p>לדוגמה:</p> <p>- באמצעות המרה של מאפיינים שזוהו כדי ליצור ז'אנר אחר</p> <p>- באמצעות תכנון ובצוע של ראיון</p>	<p>תקשורת חזותית, עיתונות, רדיו:</p> <p>- הלומדים יתנסו בכתיבת תסריט/ תחקיר ו"ישברו" את הנרטיב המקובל ויעמדו על המשמעות שנוצרה בעקבות "השבירה"</p> <p>ניתן להדגים זאת על פי מודל פרופ (בפרוטוטיפים של גיבורים (= או פרוטוגוניסטים: גיבור, נבל, תורם, עוזר...))</p> <p>הלומדים יזהו את מרכיבי התבנית הסיפורית בסרט הגמר שלהם. (לדוגמה: האם הסוף פתוח או סגור? האם הסרט דוקומנטרי או עלילתי וכו').</p> <p>- שאלת עמ"ר:</p> <p>- הלומדים יזהו את המסרים</p>	

⁵ לויין וליבס כרך א' עמ' 79-84

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי ההוראה	מושגים	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית לאור פרויקט גמר
	(למשל: הגיבור יוצא לשליחות מטעם מי שנותן לו כוח פלאי, גיבורים קבועים – גיבור נבל, נסיכה). – סיפורים פתוחים סיפורים בהם הסוף איננו מוכרע ונתון לפרשנויות שונות.		עם אחת מהדמויות המרכזיות בטקסט שבחרו (תוך שימוש במיומנויות שנלמדו בהכנת ריאיון). הלומדים ישוו בין הראיונות השונים ויבחנו כיצד ראיונות שונים עם אותו אדם יכולים להבנות נרטיבים שונים ולהוביל לפרשנויות שונות.	הערכיים בפרויקט הגמר שלהם ויביעו את עמדתם במסגרת נייר העמדה המצורף לתיק ההפקה של פרויקט הגמר
סוגות ⁶ : חזרתיות מול חדשנות	– הטקסטים בתקשורת מבוססים על פורמטים ומוסכמות ונוסחאות חוזרות, יחד עם חדשנות וחתירה תחת אותם יסודות משותפים.	• סוגה • תקשורת המונים • טיפולוגיה של סוגות ⁷ (תחרותיות,	• הלומדים יאתרו סוגים שונים של ז'אנרים תקשורתיים, יסקרו את מאפייני הז'אנר בו בחרו וינתחו את	<u>תקשורת חזותית, עיתונות, רדיו:</u> - הלומדים יערכו רפלקציה הבוחנת את הז'אנרים והנרטיבים החוזרים והמשתנים

⁶ מקוויל, ד. (2014). מבוא לתקשורת המונים. פרק 14 עמ' 426 – 453

שחם, ע. (2007). ז'אנרים של המותחן בקולנוע האוניברסיטה הפתוחה.

⁷ מקוויל עמ' 429-430

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף תברה ורוח
 הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי ההוראה	מושגים	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית לאור פרויקט גמר
	<p>– סוגות (ז'אנרים) בתקשורת ומאפייניהם:</p> <ul style="list-style-type: none"> - חדשות - ריאליטי - דוקומנטרי - תחקירים - סדרות - טלנובלות 	<p>אקטואליה, טקסטים משכנעים, דרמות)</p> <ul style="list-style-type: none"> • התפתחות של ז'אנר (מפרימיטיבי ועד פארודי) • פורמטים תקשורתיים 	<p>מאפייני הטקסטים התקשורתיים הספציפיים אותם בחרו. הלומדים יבחנו את החזרתיות והחדשנות בז'אנר שנבחר וינתחו מאפייניו. (ניתן לעשות זאת באמצעות למידת עמיתים, מצגת שיתופית וכד').</p>	<p>בפרויקט הגמר המעשי.</p>
<p>שימושים וסיפוקים וגישת ההתקבלות⁸</p>	<p>– לצרכני התקשורת יש תפקיד פעיל.</p> <p>– אנשים משתמשים במדיה כדי למלא סיפוקים ולהגשים או לממש צרכים</p> <p>– הביקורת על גישת השימושים והסיפוקים⁹</p>	<ul style="list-style-type: none"> • שימושים וסיפוקים • צרכים (קוגניטיביים, רגשיים, אינטגרטיביים, אסקפיסטים) • התקבלות • קריאה דומיננטית 	<ul style="list-style-type: none"> • הלומדים יתנסו בקריאה של טקסט תנכי בשלוש צורות של פרשנות למשל באמצעות אייטם אחד מתוך הסדרה היהודים באים (לדוגמה: משפט שלמה) 	<p>תקשורת חזותית, עיתונות, רדיו:</p> <p>הלומדים יציגו אופני התקבלות היפותטיים של פרויקט הגמר שלהם בהתבסס על מושגים מגישת ההתקבלות והשימושים והסיפוקים.</p>

⁸ לויין וליבס כרך ג' עמ' 170-173: רגב, עמ' 69 - 71

⁹ לאפי, סוגיות מפתח בתיאוריית המדיה. עמ' 36-39

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי ההוראה	מושגים	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית לאור פרויקט גמר
	– הטקסט מקבל את משמעותו גם כתוצאה מתהליך של פענוח של הקורא/המאזין/ההקשר בין פוליסמיות לפופולריות	<ul style="list-style-type: none">קריאה מתנגדתפוליסמיות	<ul style="list-style-type: none">הלומדים יערכו סקר השוואתי של צריכת תכני תקשורת ודיווח על שימושים וסיפוקים בקרב קבוצות שונות בביה"ס: מורי דיסציפלינות שונות, תלמידים, אנשי מנהל.הלומדים יבחינו בהבדל בין פרשנויות שונות לאותו הסרט/תכנית הטלוויזיה/פרסומת:הלומדים יאתרו ויבחנו ביקורות שונות לאותו איטם (דפוס, אתר חדשות באינטרנט, בלוג וכד').הלומדים יסבירו את ההבדל בין הפרשנויות במונחים של קבוצות חברתיות, גיליות, מגדריות מעמדיות וכו'. <p>שאלת עמ"ר:</p> <p>הלומדים יכתבו ביקורת משלהם ויגבשו דעה כלפי האיטם הנבחר.</p>	

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף תברה ורוח
 הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי ההוראה	מושגים	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית לאור פרויקט גמר
הטקסט הפוסטמודרני ¹⁰	– מודרניזם מול פוסטמודרניזם : - "מות המקוריות" - "מות האומנות" - "מות המדע" - קריסת אבחנה בין מציאות לבדיון - קריסת האבחנות בין הפרטי לציבורי - טשטוש ההבחנה שבין טקסט בתרבות לבין המציאות עצמה : הטקסט מאבד את הקשר שלו למציאות : - הטקסטים הם שכפול ושכפול חוזר ללא קשר למציאות. (בודריאר ¹¹)	<ul style="list-style-type: none"> • פרודיה • פסטיש • אינטרטקסטואליות 	<ul style="list-style-type: none"> • הלומדים יאתרו וינתחו את המאפיינים הפוסטמודרניים בטקסטים תקשורתיים. (למשל באמצעות צפייה בתוכניות טלוויזיה חדשותיות או בדיוניות וסרטי קולנוע: לדוגמא: משחקי הכס / קליפים/ המופע של טרומן/ ספרות זולה / מולין רוז' וכד') • הלומדים יחקרו כיצד הפוסטמודרניזם רלוונטי לעולמם: הלומדים יתבקשו להביא דוגמאות מתוך מגוון של טקסטים תקשורתיים המשקפים את 	תקשורת חזותית, עיתונות, רדיו: הלומדים יתנסו בעריכת חומרי וידיאו/ רדיו/ סטילס/ עיתונות, יוציאו אותם מהקשרם המקורי תוך יצירת תוצר תקשורתי "פוסט-מודרני".

¹⁰ חיים מאור, פוסט מודרניזם: מיתה יפה מתוך: גלריה של מאמרים. הוצאת מעלות. עמ' 127-142

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי ההוראה	מושגים	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית לאור פרויקט גמר
	- התרבות מורכבת : מציטוטים של טקסטים קודמים (גיימסון – פסטיש ואינטרטקסטואליות) ¹²		מאפייני הפוסטמודרניזם ויסבירו את החיבור האישי/תרבותי משותף שלהם לטקסטים אלה(שאלת עמ"ר)	
מבט ביקורתי על תרבות וגישה פוסטמודרנית ¹³	- ההשלכות האפשריות של טקסטים פוסטמודרניים על תפיסת המציאות : - עיקור חשיבה מוסרית - יצירת ניכור רגשי שנולד מתוך הסובלנות הפוסט מודרנית לקודים מוסריים שונים	<ul style="list-style-type: none">• ניכור רגשי• עיקור מוסרי• קתרזיס• למידה חברתית	<ul style="list-style-type: none">• סוגיה ערכית בירור הערך אמפתיה, לאור הניכור הרגשי, כתוצאה מהמורכבות של הגישה הפוסט מודרניסטית• הלומדים יזהו טקסטים הנתפסים כקיצוניים בתקשורת: שנחו אצלם	

¹¹ לאפי עמ 169- 175 ; מקוויל עמ' 145 - 148

¹² לאפי עמ' 177 - 180

¹³ אליצור , [אמת או חובה](#)

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי ההוראה	מושגים	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית לאור פרויקט גמר
	<ul style="list-style-type: none">- טשטוש ההבחנה בין דמיון למציאות- הטרור כמופע		<p>בצורה אסתטית או שכלית אך נטולי רגש ואמפתיה. (למשל צפייה בסרטים אלימים במיוחד שאמורים לעורר בהם רגשות שליליים אך בפועל נחוו בהנאה. לדוגמא: קטעים מסרטים כמו "רוצחים מלידה")</p> <p>הלומדים יסבירו את הפער בין התגובה הרגשית המצופה לבין זו שנחוותה בפועל.</p> <p>הלומדים יחוו ויבינו את המשמעות של עיקור מוסרי וניכור רגשי וידונו בהשלכות של אלה על עצמם ועל החברה.</p>	

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

נושא 3: תרבות, סולידאריות חברתית, כוח והתנגדות

אחת השאלות המרכזיות בחקר התרבות בהקשריה החברתיים קשורה למתח שבין צריכת התרבות כמכשיר לסולידאריות חברתית לבין היותה אמצעי לביטוי יחסי כוח. בכוונתנו להתייחס כאן לשני היבטים אלו.

מילון מריאם-ובסטר (Merriam-Webster) מגדיר סולידאריות כאחדות של קבוצה (או מעמד) שבבסיסו רצונות, מטרות וסטנדרטים. המושג מתייחס לפעולות ששותפים להן חברי קבוצות בסדרי גודל שונים: משפחה, שותפים ליחידה צבאית, אזרחי מדינת לאום ובמידה מסויימת "תושבי הכפר הגלובאלי". בכל הרמות מהווים את המקור לסולידאריות, תחושות של שותפות בטקסטים, בחפצים ובטקסים המשמרות את האחדות התורמת להמשך תפקודה של הקבוצה. בהתייחס לקהילות מדומיינות גדולות – כמו זו של מדינת הלאום או כו בהמהווה בהקשרים על – לאומיים יש מקום חשוב לערוצי תקשורת ההמונים, המציעים פרויקטים של הזדהות עם מדינת הלאום. בהקשר זה ניתן לראות בטיפוח הסולידאריות את אחד מתפקידיהם החשובים של הערוצים הציבוריים שבא לידי ביטוי בזמני שיגרה חירום וחגים (חשבו על שידורי יום העצמאות מטקס המשואות, דרך חידון התנ"ך ועד לטקס חלוקת פרסי ישראל) בעשורים האחרונים בשל הופעת הטלוויזיה הגלובאלית ניתן להתייחס גם לתפקידם של ערוצי טלוויזיה עולמיים בפרויקטים היוצרים סולידאריות החוצה גבולות גיאוגרפיים – חשבו על ההשפעה על השיח העולמי של תמונת גופתו של ילד פליט סורי או של תמונות הזוועות של אנשי דאע"ש.

מבחינה תיאורטית התפיסה על אודות סולידריות חברתית נשענת על המודל הטקסי (מקוויל 2014), על עבודתו של גיימס קארי, על פיהם מתפקדים א/נשים בחברה כ"דג במים" ואינם מודעים לתרבות העוטפת אותם ולאופן שבו היא מכוננת את חייהם. התקשורת על פי מודל זה היא הקשר של מפגש וחזרה על אמונות משותפות. אן סוידלר מציעה דימוי אחר לפיו התרבות היא "ארגז כלים" תחום וקבוע של תכנים ומשמעויות, מהן מוזמן הציבור לבחור. כל המודלים הללו מדגישים את תפקידה של התקשורת כיוצרת סולידאריות מרצון בקרב ציבוריה.

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח

הפקוח על הוראת התקשורת

לצד הגישות התופסות תרבות כדבק המחבר ויוצר סולידריות בין הפרטים בחברה, התגבשו גישות ביקורתיות. גישות אלה רואות בתרבות מכשיר של פיקוח ושליטה ברמת הפרט וברמת החברה ואמצעי להפצה ושימור של סדר כלכלי ממנו נהנים בעלי ההון.

בימים עברו נבע העושר מבעלות על האדמה ואחרי המהפכה התעשייתית הצטבר ההון אצל המדינה. העולם נחלק אז למדינות עשירות ועניות, משעבדות ומנוצלות. בימינו, כחלק מתהליך הגלובליזציה התנתק ההון מן הטריטוריה והוא אינו קשור עוד עם מקום מסוים אלא חוצה יבשות וגבולות לאומיים. דוגמה לכך היא העברת רוב פעילות הייצור של סחורות כגון טקסטיל ומכשירי חשמל וטכנולוגיה למזרח אסיה, שם ניתן לשלם לפועלים שכר זעום ולהפחית בעלויות הייצור.

הקפיטליזם שבו אנו מצויים כעת מכונה "קפיטליזם תאגידי". החלטות ומגמות כלכליות לא נקבעות על ידי אזרחים ממשלות או מדינות אלא על ידי התאגידים הגדולים. לחברות אלה השפעה על בנקים ממשלות שוק העבודה התקשורת וגם על עולם הדימויים של חברת הצריכה.

המערכת הקפיטליסטית המאוחרת מצניעה ומסווה את אופיינה הדכאני וכך אנו משוכנעים כי הצורך שלנו במותגים ובסגנון חיים מסוים הוא טבעי ונובע מבחירה אישית וחופשית. לאמצעי התקשורת ולתכנים המופצים באמצעותם, תפקיד חשוב בהסוואת אופיו של סדר כלכלי זה ובשימור המצב הקיים.

על פי הגישות הביקורתיות, התקשורת אינה גוף חיצוני הנשלט בידי גורמים בעלי עניין המעביר ומפיץ תרבות קלוקלת ואלימה אלא מוסד הפועל בסנכרון עם מוסדות חברתיים אחרים מתוך דינמיקה שיעודה שעתוק הסדר החברתי. שעתוק הסדר החברתי הוא אינטרס של קבוצה חברתית המתוגמל מכך. זהו מעמד הנהנה משלל הסדרים חברתיים ומעוניין בהמשכיותם.

מבין הגישות הביקורתיות נציג שתיים אסכולת פרנקפורט ואסכולת ההגמוניה. הוגי אסכולת פרנקפורט גרסו כי התקשורת מפיצה תוצרים תקשורתיים שהם רדודים, ומספקים שעשוע ואסקפיזם ובכך הם מנמיכים את הטעם האסתטי, מטפחים פאסיביות ומסיטים את התודעה

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח

הפקוח על הוראת התקשורת

וההתנהגות מהדברים החשובים האמתיים. הוגי גישת ההגמוניה ובראשם סטיוארט הול וריימונד ויליאמס הציגו גישה מתוחכמת יותר לחלוקת הכוח בחברה. הם הכירו באי-השוויון המעמדי כבסיס לניתוח, וקיבלו את ההנחה לפיה הקבוצות החזקות עושות שימוש בתקשורת בכדי להפוך תפיסות עולם שליטות ל"טבעיות", אך יחד עם זאת טענו כי לא מדובר במצב קפוא ובלתי משתנה. השכבות החזקות בחברה צריכות להילחם כל העת על שימור כוחן כנגד כוחות של התנגדות ומוקדי כוח אלטרנטיביים הקוראים תגר ומשבשים את יכולותיהם להפוך את השקפות העולם הרצויות להם למקובלות.

אחד התחומים בהן עסקה הגישה הביקורתית היא חקר האלימות. התיאוריה קושרת בין התוכן השכיח של אלימות בכל הז'אנרים בתרבות הפופולרית לבין שליטה וסדר חברתי. נדגים גישה זו כאן באמצעות התייחסות למחקר המפורסם של גורג'י גרבנר ולארי גרוס¹⁴ שהראו את הקשר בין צפייה בתכנים אלימים לבין הפצה של פחד וחשדנות. חקר האלימות באסכולת הטיפוח קושר בין התפיסה של עולם מפחיד ואכזר לבין מתן לגיטימציה לשלטונות החוק לעשות הכל בכדי להילחם בפשע גם על חשבון ויתור על זכויות אזרח.

בשלב הזה של ההוראה הלומדים נמצאים בתהליך של הפקת פרויקט הגמר לבגרות-וידאו, רדיו, עיתונות, צילום סטילס. הלומדים יתבקשו לנתח את פרויקט שלהם על סמך הגישות הביקורתיות והתרבותיות שלמדו ביחידה זו. ההתנסות מעשית זו מהווה שיא בתפיסת העולם של התכנית הרואה בשילוב הלימודים העיוניים כערך משמעותי. ביחידה זו ישנן הצעות להתנסות מעשית בזיקה לפרויקט הגמר.

מטרות

¹⁴ גרבנר, וגרוס עמ' 133-145.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

הלומדים:

- יכירו גישות מגוונות ומנוגדות בשאלת אופי היחסים בין תרבות וחברה
- יחשפו למתח שבין צריכת תרבות כמכשיר לסולידריות חברתית לבין צריכת תרבות כביטוי ליחסי כוח
- יבינו שיש בכוחם לתרום לדיבור ולשיח בשדות שונים באמצעות התובנות שרכשו
- יטפחו חשיבה ביקורתית ואסתטית לגבי מגוון מופעי תרבות בתקשורת
- יפתחו מודעות לאלימות ולייצוגי-גוף בתקשורת כטיפוח תודעה ותרבות
- יטפחו חשיבה ביקורתית כלפי תכנים תקשורתיים המשלבים אלימות במסרים כביטוי לכח ועצמה

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

תכנית לימודים בתקשורת, תמוז תשע"ז – יולי 2017

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי הוראה	מושגים	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית
כיצד משמשת התרבות ביטוי לסולידאריות קהילתית לאומית ובין לאומית? ¹⁵	תקשורת כביטוי לשיתוף ולהשתתפות ¹⁶	<ul style="list-style-type: none">• מודל טקסי• דג במים (גיימס קארי)• ארגז כלים (אן סוידלר)¹⁷• סולידאריות	<ul style="list-style-type: none">• סוגיה ערכית: סובלנות לתרבות של האחר• שמירה על חירות וחופש מצפון	<u>תקשורת חזותית, עיתונות, רדיו:</u> הלומדים יצפו בתוצרי גמר של הלומדים האחרים

¹⁵ מתוך רגב – 20-21;

¹⁶ מקוויל, עמ' 78-79

¹⁷ ליבס ולוין, כרך א' עמ' 11-12

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

התנסות מעשית	הצעות דידיקטיות וסוגיות ערכיות	מושגים	סוגיות ומוקדי הוראה	נושאי הלימוד
ויעריכו את תרומתם להיכרות עם החברה הישראלית	<ul style="list-style-type: none">שמירה על זכויות הפרט והקהילהשמירה על צנעת הפרטסולידריות אזרחיתהלומדים יחו את מרכזיותה של התרבות בחיינו כפי שזו באה לידי ביטוי בתחומים שונים. תרבות כ"דג במים": הלומדים יאתרו חפצים שונים (למשל: עלון בית כנסת, ספר תנ"ך, הסרט "גבעת חלפון אינה עונה", מדי צבא, כדורגל ועוד) שלדעתם מאפיין את התרבות הישראלית על גווניה. התלמידים ידונו גם בשידורי ימי חג בערוצי הטלוויזיה בישראל, יצפו בסרטים העוסקים בפליטים באירופה וישוחחו על תחושותיהם כלפי המראות.שאלת עמ"ר: הלומדים יבחינו במגוון שקיים בתרבות הישראלית והעולמית בכדי להדגים את המושג - תרבות כ"ארגז כלים" - הלומדים			

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

התנסות מעשית	הצעות דידיקטיות וסוגיות ערכיות	מושגים	סוגיות ומוקדי הוראה	נושאי הלימוד
	<p>יבחרו סרט או שיר אשר מבטא את תפיסתם ותחושתם האישית כלפי התרבות הישראלית - ניתן ליצור פלייליסט משותף ביוטיוב.</p> <p>התלמידים יסקרו את לוח השידורים של הערוץ הציבורי ושל הערוצים המסחריים המפוקחים על ידי מועצות ציבוריות (2,10)</p> <p>ויזהו תכנים שמטרתם הגברת תחושת הסולידאריות</p> <p>התלמידים יחפשו אחר המגוון של דימויים גלובאליים בשורת נושאים: למשל, סוגי משפחות (ילד בן זמננו)</p> <ul style="list-style-type: none">• הלומדים יבחנו טקסים בתרבות כדי להבין את מהותם ותפקידם החברתי של טקסים: לדוגמה טקסים דתיים, לאומיים ואזרחיים ויזהו את הערכים שבאים בהם לידי ביטוי. ניתן להתייחס גם לטקסים משפחתיים ולטקסים בינלאומיים למשל החתונה המלכותית• הלומדים יצפו וינתחו סרטי קולנוע כמראה			

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף תברה ורוח
 הפקוח על הוראת התקשורת

נושאי הלימוד	סוגיות ומוקדי הוראה	מושגים	הצעות דידיקטיות וסוגיות ערכיות	התנסות מעשית
			חברתית סרטים תקופתיים לדוגמא בבלוז לחופש הגדול (עלילתי) נוב' 08 (תיעודי).	
גישות ביקורתיות: רידוד התרבות, והנצחת הסדר החברתי באמצעות התקשורת ¹⁸ התמודדות	- הפיכת צרכני התרבות לסבילים מבחינה תרבותית ופוליטית תוך יצירת הסכמה על ערכים וסגנון חיים נחשק - תעשיית התרבות נשלטת על ידי	• תעשיית התרבות • אל מעמדיות • אסכולת פרנקפורט הגמוניה ¹⁹ • אנטוניו גרמשי • תודעה כוזבת ²⁰ • שעתוק הסדר הקיים	• הלומדים יזהו מנגנונים של שימור ערכי הקפיטליזם ותרבות הצריכה קפיטליזם, תעשיית חלומות, מכירת סגנון חיים וכדומה באמצעות תכניות טלוויזיה ופרסומות. הלומדים יזהו את הקשר בין מבנה חברתי מקוטב לבין תעשיית חלומות באמצעות שימוש בז'אנרים פופולריים: למשל באמצעות היכרות עם טלנובלות בדרום אמריקה או תעשיית בוליווד בהודו. • הלומדים יחקרו את הניכוס של מופעי תרבות	<u>רדיו:</u> • הלומדים ינתחו ניתוח ביקורתי את פרויקט הגמר (משלב התחקיר ועד שלב הביצוע) שלהם – תוך התייחסות לשאלות מנחות כדוגמת: האם הפרויקט הגמר שלהם מערער/ משמר את

¹⁸ לאפי עמ' 143-148 / מקוויל עמ' 128-129

¹⁹ כספי, כרך א' עמ' 75-70

²⁰ מקוויל עמ' 128-129

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף תברה ורוח
 הפקוח על הוראת התקשורת

התנסות מעשית	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	מושגים	סוגיות ומוקדי הוראה	נושאי הלימוד
<p>הסדר הקיים? כיצד באים לידי ביטוי בפרויקט הגמר יחסי הכוחות הפועלים בחברה? ועוד...</p>	<p>והתנגדות מהשוליים למיינסטרים תוך עיקור היסודות המתגרים בהם: למשל הסמל של ציה גווארה, מופע הקולנוע של רוקי, מוסיקה מזרחית, קעקועים.</p> <p>• הלומדים יתחקו אחר הבעלים של תוצרי תרבות: כדי להיווכח בביזור העולמי של העוצמה הכלכלית והתרבותית, תנועת מותגים מהמזרח למערב ושלטון תאגידים. לדוגמה: "הלו קיטי" ו"פוקימון"</p> <p>הלומדים יאתרו תהליך של מסחור התרבות ומעורבות של תאגידים או בעלי הון או עיתון בתרבות – למשל מופעים כגון "פסטיגלים" לילדים, מופעים של חברות כגון קוקה קולה לצעירים, דמויות ואיקונים שממסחרים אותם וממתגים אותם, חסות של בנקים לאירוועי תרבות</p> <p>• הלומדים יזהו מקרים בהם בתקשורת קיימת קריאה לשינוי חברתי וחשיבה מחודשת על ערכים דומיננטיים לדוגמה טבעונות, אנטי גלובליזציה, קהילתנות – ויביאו דוגמאות מהסיקור התקשורת לאלה.</p>	<p>• גלובליזציה</p> <p>• קפיטליזם תאגידי</p> <p>• החלום האמריקאי</p> <p>• נרטיב סינדרלה</p>	<p>אליטות חברתיות ותאגידים, הנהנים מכוח כלכלי וטכנולוגי.</p> <p>- המעבר מקפיטליזם של מדינות לקפיטליזם של תאגידים בינלאומיים והשפעו על התרבות - התרבות כשדה - מערכה פוליטי ואידיאולוגי בין קבוצות</p> <p>- הפיכת תוצרי התרבות וצרכניה לאחידים ורדודים (סטנדרטיזציה)</p>	<p>ואקטיביזם</p>

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף תברה ורוח
 הפקוח על הוראת התקשורת

התנסות מעשית	הצעות דידקטיות וסוגיות ערכיות	מושגים	סוגיות ומוקדי הוראה	נושאי הלימוד
	<ul style="list-style-type: none"> • הלומדים יתוודעו לאופן שבו ניתן לבטא כוח באמצעות התרבות והיכולת לקרוא עליה תיגר. הלומדים יחזרו ויעיינו במושג "שיבוש תרבות" שנלמד ביחידה שפות התקשורת. לשם כך יעינו בטקסטים מתוך נו-לוגו, חיבוריה של ארנה קזין²¹ • הלומדים יצפו בסרטים ובסדרות כגון: "בוס בהסואה", פרסומות של למ"פ, חברת החשמל ומפעלי ים המלח, הגיונסונים, ובסרטו של דורון צברי "המדריך למהפכה" ויקיימו דיון ביקורתי באמצעות השאלות הבאות לדוגמה: מיהו הגוף הממן? מהי המטרה של הממסד? האם יש נקודות מבט שונות? באפשרות של היחיד והקבוצה ל"שיבוש תרבות" 			
	<ul style="list-style-type: none"> • סוגיה ערכית: 	<ul style="list-style-type: none"> • טיפוח תפיסת עולם 	<ul style="list-style-type: none"> - ניתוח קשר בין מערכות מסרים בתקשורת לבין 	<ul style="list-style-type: none"> ניתוח תרבותי-

²¹ קזין, במרחק הליכה, עמ' 24-3

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף תברה ורוח
 הפקוח על הוראת התקשורת

התנסות מעשית	הצעות דידיקטיות וסוגיות ערכיות	מושגים	סוגיות ומוקדי הוראה	נושאי הלימוד
	<ul style="list-style-type: none"> כבוד האדם, אחריות ומחויבות דיון בהשלכות של העיסוק באלומות באמצעי התקשורת על חייהם האישיים של הלומדים הלומדים יספרו וינתחו אירועים אלימים המוכרים להם בתכנים תקשורתיים שונים: סרטים מצוירים, דרמות לנוער, פעולה, ספורט הלומדים ינתחו את מאפייני האלימות בטקסטים תקשורתיים שונים ואת השפעתם המשוערת על הצופים. הלומדים יציעו תסריטים אלטרנטיביים: למשל סיום שאינו אלים לסרט מתח, בלש או פעולה. להם בתכנים תקשורתיים שונים: סרטים מצוירים, דרמות לנוער, פעולה, ספורט 	<ul style="list-style-type: none"> תפיסת העולם האכזר אלימות טלוויזיונית סוגי השפעות²⁴: השפעות קצרות טווח על התנהגות לעומת השפעות מצטברות על תפיסת עולם צופים כבדים וקלים דימוי גוף וייצוגים של יופי הקשר בין חשיפה למדיה לבין דימוי גוף פגום. 	<ul style="list-style-type: none"> עיצוב תפיסת עולם - השפעות ארוכות טווח על תפיסת עולם - אלימות ותסמונת "העולם האכזר"²³ - פחד כאמצעי שליטה - התקשורת כמאגר ייצוגים המבנה ידע ותפיסות עולם. 	<p>ביקורתי של אלימות / דימוי גוף</p> <p>22</p>

²² לאפי עמ' 29-31;

²³ למיש, לגדול עם הטלוויזיה עמ' 282 - 284

²⁴ למיש, לגדול עם הטלוויזיה עמ' 163 - 187

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

התנסות מעשית	הצעות דידיקטיות וסוגיות ערכיות	מושגים	סוגיות ומוקדי הוראה	נושאי הלימוד

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

תכנית לימודים בתקשורת, תמוז תשע"ז – יולי 2017

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

ביבליוגרפיה

אקו, א. (2014). חדשנות וחזרתיות. בתוך ליבס, ת. לוי, ד. (ע') *תקשורת כתרבות*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

גרבר, ג. וגרוס, ל. (1980). הפנים האלימות של הטלוויזיה ולקחייהם, בתוך למיש, ד. (עורכת) לגדול עם טלוויזיה המסך הקטן בחייהם של ילדים ובני נוער, מקראה, האוניברסיטה הפתוחה עמ' 133-145.

ויליאמס, ר. (1999). בסיס ומבנה על בתיאוריה התרבותית המרקסיסטית. בתוך: כ"ץ, א. ינוביצקי, י. (עורכים). *תרבות, תקשורת ופנאי (מקראה) – מקראה (חלק א')*. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 44-46.

לאפי, ד. (2011). *סוגיות מפתח בתיאורית המדיה*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

ליבס, ת. לוי, ד. (2014). *תקשורת כתרבות*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. לירן-אלפר ד, וקמה, ע. (2007). "עיצוב הגוף וחיטוב הזהות: ייצוגי הגוף בטלוויזיה המסחרית" מכון חיים הרצוג לתקשורת, *חברה ופוליטיקה (7) אגרתא*.

למיש ד. (2006). *לגדול עם הטלוויזיה*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

למיש, ד. (2002) לגדול עם הטלוויזיה: יחידה 4: הטלוויזיה והבניית המציאות החברתית: גוף ומיניות, עמ' 268-277, רעננה האו"פ.

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

תכנית לימודים בתקשורת, תמוז תשע"ז – יולי 2017

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף תברה ורוח
הפקוח על הוראת התקשורת

מאור, ח. (2000) פוסט מודרניזם: מיתה יפה – מבוא ידידותי לפוסט מודרניזם. בתוך גלריה של מאמרים לבית הספר הכללי. תל אביב: ביה"ס לחינוך. עמ' 127-142

מקוויל, ד. (2014). *מבוא לתקשורת המונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה

קזין, א. (2004). במרחק הליכה-חיבור על תרבות הצריכה. תל אביב

קזין, א. (2008). *על הנוחות*. בבל: תל אביב

רגב, מ. (2011). *סוציולוגיה של התרבות: מבוא כללי*. האוניברסיטה הפתוחה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

הערה: בתכנית יש קישורים לאתרים שונים, הקישורים הם לשימוש אישי ולצפייה בלבד ואין להעתיקם. על המשתמש חלה האחריות לבדוק את תנאי השימוש לצרכים נוספים

תכנית לימודים בתקשורת, תמוז תשע"ז – יולי 2017